

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 10.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.10.100>

УДК 338.24

Н. О. Федяй,

*к. е. н., науковий співробітник відділу розвитку інфраструктури,
Державна установа “Інститут економіки та прогнозування НАН України”
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6529-1078>*

Л. Ю. Чмирьова,

*к. е. н., старший науковий співробітник відділу розвитку інфраструктури,
Державна установа “Інститут економіки та прогнозування НАН України”
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1811-2409>*

О. М. Стасюк,

*к. е. н., старший науковий співробітник відділу розвитку інфраструктури,
Державна установа “Інститут економіки та прогнозування НАН України”
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4701-5598>*

О. М. Фащевська,

*к. е. н., с. н. с., старший науковий співробітник відділу розвитку
інфраструктури, Державна установа “Інститут економіки та
прогнозування НАН України”
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-1518-7436>*

О. А. Герасімова,

*науковий співробітник відділу розвитку інфраструктури,
Державна установа “Інститут економіки та прогнозування НАН України”
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3278-1051>*

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЄКТІВ НАДЗВИЧАЙНОЇ КРЕДИТНОЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ В ЕКОСИСТЕМІ DREAM¹

¹ Робота підготовлена в рамках виконання відомчої НДР «Стратегування реконструктивного відновлення інфраструктури України», № держреєстрації 0124U003023.

N. Fediai,

PhD in Economics, Researcher of the Department of Development of Infrastructure, State Organization “Institute of the Economy and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine”, Ukraine, Kyiv

L. Chmyrova,

PhD in Economics, Senior Researcher of the Department of Development of Infrastructure, State Organization “Institute of the Economy and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine”, Ukraine, Kyiv

O. Stasiuk,

PhD in Economics, Senior Researcher of the Department of Development of Infrastructure, State Organization “Institute of the Economy and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine”, Ukraine, Kyiv

O. Fashchevska,

PhD in Economics, Senior Researcher of the Department of Development of Infrastructure, State Organization “Institute of the Economy and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine”, Ukraine, Kyiv

O. Herasimova,

Researcher of the Department of Development of Infrastructure, State Organization “Institute of the Economy and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine”, Ukraine, Kyiv

ASSESSMENT OF THE EFFECTIVENESS OF THE EMERGENCY LOAN PROGRAM FOR THE RECOVERY OF UKRAINE PROJECTS IN THE DREAM ECOSYSTEM

Проведено оцінку проєктів Надзвичайної кредитної програми для відновлення України, що представлені в Наказі Мінінфраструктури та в екосистемі DREAM, спираючись на Керівні принципи імплементації програм Рамкової угоди з Європейським інвестиційним банком на основі відкритих даних, яка дозволила: ідентифікувати особливості розподілу проєктів між регіонами з урахуванням потреб громад у відновленні соціальної інфраструктури та типами проєктів; здійснити оцінку критерію

пріоритетності фінансування регіонів відповідно до кількості прийнятих внутрішньо переміщених осіб; проаналізувати особливості фінансування проєктів та виявити ключові проблеми, пов'язані з прозорістю, пріоритетністю та відповідністю реальним потребам громад, особливо в умовах воєнного стану. Особливу увагу приділено оцінці ефективності та прозорості процесу фінансування, співвідношенню обсягів фінансування великих і малих проєктів, ступеню участі місцевих бюджетів у співфінансуванні, а також узгодженості між даними Наказу і екосистеми DREAM.

An assessment of open data on the projects of the Extraordinary Credit Programme for the Recovery of Ukraine, as presented in the Order of the Ministry of Infrastructure “On Approval of the List of Projects Financed from the State Budget Subvention to Local Budgets under the Ukraine Early Recovery Programme” and in the DREAM ecosystem as of July 2025, was carried out based on the Guidelines for the Implementation of Programs under the Framework Agreement with the European Investment Bank “Ukraine Early Recovery Programme and Ukraine Recovery Programme Framework Loan”. This made it possible to: identify the specific distribution patterns of projects across regions, taking into account community needs for the restoration of social infrastructure and project types; assess the priority criterion for financing regions according to the number of internally displaced persons received; analyze project financing patterns; and identify key issues related to transparency, prioritization, and alignment with the actual needs of communities, particularly under martial law conditions. Special attention was paid to assessing the efficiency and transparency of the financing process, the balance between funding volumes for large and small projects, the extent of local budget participation in co-financing, as well as the consistency between data from the Order and from the DREAM ecosystem. Since the DREAM ecosystem plays a key role in ensuring openness and monitoring the implementation of the Program, its use as an analytical tool was critical for developing well-founded conclusions and recommendations. It was concluded that under the Program: 1) The majority of projects involve building reconstruction without expansion; opportunities for providing medical services and accommodation for IDPs remain severely limited in conditions of critical shortage;

there are no projects aimed at restoring war-damaged social infrastructure. 2) There is uneven financing for regions with a large number of IDPs; no clear correlation is observed between a region's proximity to active combat zones and its level of funding. 3) Large-budget projects often remain underfunded; the highest funding volumes—both according to the approved Order and DREAM data are concentrated in central and western oblasts; there are significant discrepancies in project costs between the data in the Order and in the DREAM ecosystem; a general imbalance exists in mobilizing local resources for co-financing. 4) In some cases, the search system works incorrectly; project pages are poorly completed; project implementation statuses in DREAM are not updated or are delayed; and there is no mechanism in DREAM for synchronization with other open data sources.

Ключові слова: *Надзвичайна кредитна програма для відновлення України, екосистема DREAM, внутрішньо переміщені особи (ВПО), проекти, фінансування, руйнування, відновлення, соціальна інфраструктура.*

Keywords: *Ukraine Recovery Programme Framework Loan, DREAM ecosystem, Internally Displaced Persons (IDPs), projects, financing, destruction, recovery, social infrastructure.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах системного зростання навантаження на соціальну інфраструктуру та розширення географії руйнувань через військові дії на території України, Надзвичайна кредитна програма для відновлення України, (далі – Програма) [1], підтримувана Європейським інвестиційним банком, відіграє важливу роль у стабілізації ситуації та забезпеченні базових соціальних послуг у територіальних громадах. Програма реалізується на основі Керівних принципів імплементації програм Рамкової угоди з Європейським інвестиційним банком “Програма з відновлення України та Надзвичайна кредитна програма для відновлення України” (далі – Керівні принципи) [2] та через Накази Мінінфраструктури у 2023-2024 рр. “Про затвердження переліку проектів, що фінансуються за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим

бюджетам у рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України” (далі – Наказ) [3]. Згідно із Законом України про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо актуалізації та удосконалення деяких положень №12245 від 16 січня 2025 р., формування Єдиного портфеля публічних інвестицій держави відбуватиметься із застосуванням Єдиної інформаційної системи управління публічними інвестиційними проектами, основу якої становить цифрова екосистема DREAM. Таким чином, екосистема DREAM [4] із січня 2025 р. набула статусу офіційного банку публічних інвестиційних проектів.

Стратегічне значення Програми полягає не лише у фінансуванні, а й у створенні довгострокової основи для відбудови й модернізації соціальної інфраструктури України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у проведенні моніторингу та оцінці ефективності реалізації проектів включених до «Надзвичайної кредитної програми» спрямованих на відновлення об'єктів соціальної інфраструктури об'єднаних територіальних громад на основі відкритих даних екосистеми Dream.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз пошкодження соціальної інфраструктури за регіонами в період 2023 р. – I півріччя 2025 р. Упродовж 2023-2025 рр. відбувається збільшення руйнувань об'єктів соціальної сфери (табл. 1), серед яких найбільших руйнувань і пошкоджень зазнали заклади середньої та дошкільної освіти, а також медичні заклади, що посилює навантаження на заклади освіти, охорони здоров'я та соціального захисту не тільки в регіонах, наближених до військових дій, а й в тилкових громадах, в яких збільшується кількість ВПО. У регіональному розрізі найбільше пошкоджених об'єктів спостерігається у Донецькій, Дніпропетровській, Херсонській та Харківській областях. Крім того, в окремих тилкових регіонах також зростає кількість зруйнованих/пошкоджених об'єктів соціальної інфраструктури (Одеська, Київська, Хмельницька області). Від руйнувань потерпають також місця потенційного розміщення біженців – готелі та гуртожитки.

Таблиця 1. Руйнування та пошкодження об'єктів соціальної інфраструктури за регіонами України, одиниць

Обл.	медичні заклади			заклади середньої та дошкільної освіти*			заклади фахової передвищої та вищої освіти**			об'єкти соціального захисту***			готелі та гуртожитки			адміністративні будівлі****		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Вінницька	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Волинська	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Дніпропетровська	26	50	28	102	150	118	8	18	6	3	9	5	15	18	18	0	3	8
Донецька	83	54	50	162	239	139	6	2	2	12	5	2	10	29	21	17	4	1
Житомирська	2	0	0	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Запорізька	8	5	9	28	14	24	0	0	3	2	1	0	2	10	6	1	0	5
Івано-Франківська	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Київська	8	9	15	14	20	58	1	5	5	0	1	0	3	8	18	1	1	0
Кіровоградська	0	0	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Львівська	0	2	0	5	6	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0
Миколаївська	7	3	6	12	9	12	0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0
Одеська	1	7	21	30	14	19	3	5	5	0	1	0	8	5	5	0	0	0
Полтавська	0	3	3	0	6	6	0	2	0	0	0	0	0	2	3	0	0	0
Рівненська	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Сумська	6	43	24	37	105	51	2	3	7	1	5	1	4	7	5	7	13	14
Тернопільська	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Харківська	32	53	30	52	147	59	4	14	4	2	6	2	5	28	16	7	31	10
Херсонська	77	85	52	114	233	106	3	10	11	2	5	1	7	17	10	8	11	15
Хмельницька	18	0	2	80	0	15	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	4
Черкаська	2	1	2	0	4	9	0	0	3	0	0	0	1	0	2	0	0	1
Чернівецька	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Чернігівська	2	3	5	2	3	7	0	0	0	0	0	0	0	2	1	2	2	2
Всього	272	319	247	650	954	634	28	60	47	23	33	11	57	129	105	45	66	60

Джерело: складено авторками на основі щоденних звітів ОВА та РВА, Національної поліції України, ДСНС України.

**школи, гімназії, ліцеї*

***коледжі, технікуми, училища*

****інтернати, хоспіси, центри реабілітації, гуманітарні центри*

*****місцеві адміністрації, ради, ЦНАП, відділення пенсійного фонду та ін.*

Оцінка критерію пріоритетності фінансування регіонів відповідно до кількості прийнятих внутрішньо переміщених осіб (далі - ВПО) згідно Програми. Аналіз локалізації ВПО [5] дозволяє ідентифікувати регіони з найбільшою потребою у відновленні та розвитку соціальної інфраструктури, що є критично важливим для підвищення ефективності реалізації проєктів, спрямованих на стабілізацію ситуації в приймаючих громадах. Згідно п. 3.6 Керівних принципів НКПВУ “Програма має впроваджуватися на підконтрольних уряду України територіях, територіях з меншим ризиком відновлення бойових дій, та в тих громадах, які приймають значну кількість ВПО” [2].

Проведений аналіз показав, що:

1) Всі області, в яких відбувалась реалізація проєктів за програмою, перебувають під контролем уряду України, що відповідає першому критерію п. 3.6. (рис. 1).

ФІНАНСУВАННЯ РЕГІОНІВ ВІДПОВІДНО ДО КІЛЬКОСТІ ПРИЙНЯТИХ ВПО ЗГІДНО ПРОГРАМИ

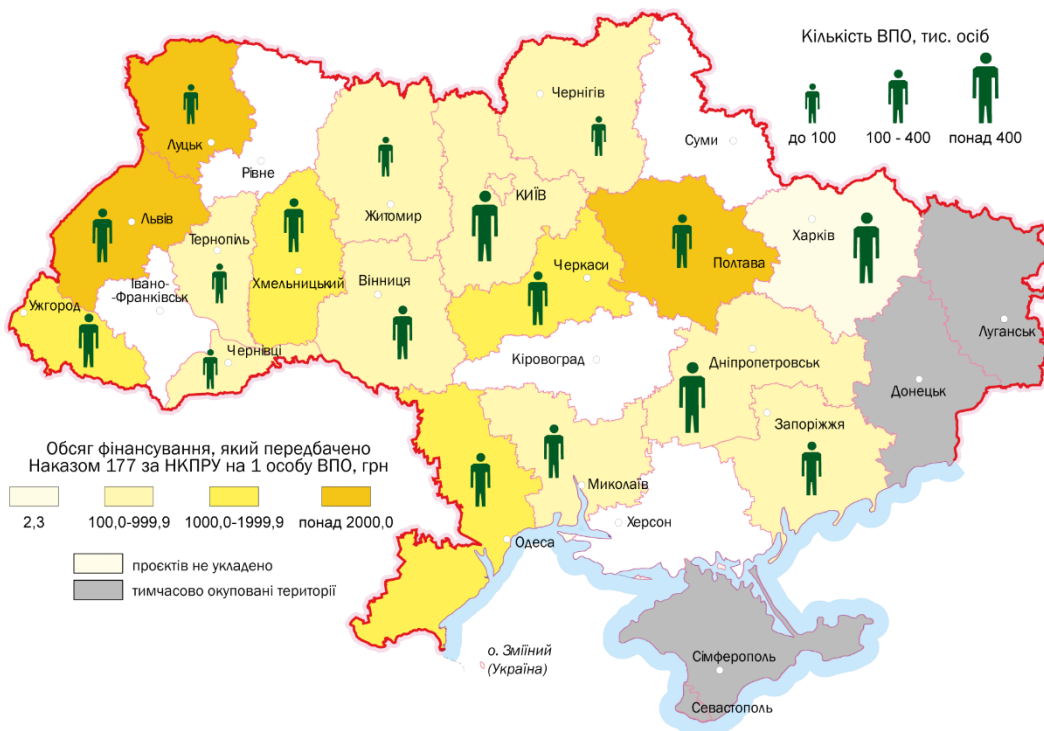

Рис. 1. Співставлення фінансування регіонів та кількості прийнятих ВПО згідно Програми

Джерело: складено авторками

2) Більшість областей не перебувають у зоні активних бойових дій, водночас: Харківська, Миколаївська, Запорізька та Дніпропетровська області – прифронтові або частково наближені до зон підвищеного ризику. Фінансування зазначених областей потребувало додаткової оцінки ризиків на рівні проєктів. Низьке фінансування проєктів у Харківській області, яке становило лише 1,2 млн грн при великій кількості ВПО – 517 тис. осіб пояснюється обмеженням щодо близькості до зони активних бойових дій. Проте, Запорізька та Дніпропетровська області, попри близькість до фронту, отримали значне фінансування, яке становило 197 млн. грн (222 тис. ВПО) і 410 млн. грн (453 тис. ВПО) відповідно, що вказує на відсутність єдиної логіки застосування критерію ризику перебування областей у зоні активних бойових дій.

3) Програма декларує пріоритетність фінансування регіонів, що прийняли значну кількість ВПО, проте аналіз показує невідповідність фінансування у Харківській області, яка за кількістю ВПО займає друге місце після Київської області (517 тис. осіб), але має найнижче фінансування серед усіх областей – 1,2 млн грн, причини чого відображено у попередньому пункті. Також дисбаланс спостерігається у Львівській області, яка має найвищий показник фінансування по всій програмі – 512 млн грн при 208 тис. ВПО, Полтавській – 390 млн грн при 184 тис. ВПО та, Волинській областях – 96 млн грн при 44 тис. ВПО. Також невідповідність спостерігається в Київській області (включно з м. Київ), яка прийняла найбільшу кількість ВПО, а саме 669 тис, проте отримала помірне фінансування – 201 млн грн, що понад як вдвічі менше за фінансування Львівської області. Подібна ситуація спостерігається у Вінницькій області (50 млн грн при 146 тис. ВПО), Житомирській області (9 млн грн при 85 тис. ВПО), Миколаївській області (13 млн грн при 124 тис. ВПО) та Чернігівській області (8 млн грн при 69 тис. ВПО). Пропорційна відповідність, де простежується певна логічна узгодженість між кількістю ВПО та розміром фінансування, спостерігається у Дніпропетровській області (410 млн грн при

453 тис. ВПО), Закарпатська область (201 млн грн при 126 тис. ВПО), Запорізькій області (197 млн грн при 222 тис. ВПО), Одеській області (228 млн грн при 218 тис. ВПО), Тернопільській області (54 млн грн при 68 тис. ВПО), Хмельницькій області (193 млн грн при 122 тис. ВПО), Черкаській (184 млн грн при 137 тис. ВПО), Чернівецькій області (70 млн грн при 75 тис. ВПО).

Аналіз показав, що найбільша кількість ВПО фіксується в регіонах, наближених до зони активних бойових дій. У цьому контексті, на основі проведеної оцінки критерію пріоритетності фінансування регіонів відповідно до кількості прийнятих ВПО згідно з Програмою, нами виявлено такі проблеми, а саме прослідковуються:

- недофінансування регіонів із великою кількістю ВПО;
- дисбаланс фінансування на користь регіонів з малою кількістю ВПО;
- відсутність чіткої кореляції між близькістю до бойових дій і рівнем фінансування;
- відсутність фінансування у деяких регіонах, які відповідають обом критеріям відбору проєктів;
- невизначеність у механізмах оцінки пріоритетності.

Аналіз проєктів, що фінансуються за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у рамках Програми за даними екосистеми DREAM. В рамках Програми на 2024 р. Європейським інвестиційним банком затверджено та схвалено до реалізації 68 проєктів загальною вартістю за рахунок кредитних коштів (без ПДВ) 2815862,4 тис. грн, з яких:

- 25 проєктів освіти;
- 10 проєктів дошкільних навчальних закладів;
- 10 проєктів охорони здоров'я;
- 14 проєктів адміністративні будівлі /ЦНАП/центри безпеки;
- 2 проєкти житла для внутрішньо переміщених осіб;
- 2 проєкти водопостачання;
- 1 проєкт водовідведення;

2 проєкти закладів культури;

2 проєкти гуртожитків.

Проєкти реалізуються у таких областях: Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Київська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Тернопільська, Харківська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька; Чернігівська [4].

У рамках Програми спостерігається відсутність проєктів у 8 регіонах, а саме: окупованій АРК, Донецькій та Луганській областях, які майже повністю окуповані, Сумській та Херсонській, які наближені до зони активних бойових дій, а також у Івано-Франківській, Кіровоградській та Рівненській областях, які відповідають всім критеріям Керівних принципів [2] для фінансування проєктів, проте не беруть в ній участі.

Відповідно до Керівних принципів, кошти спрямовуються на соціальну інфраструктуру в обраних громадах. Переважна більшість проєктів зосереджується на капітальних ремонтах соціальних об'єктів: школи, садочки, лікарні, ЦНАПи, а менша частка – нове будівництво (наприклад, «Дія-Центр» у смт. Ясіня, дитсадок у с. Калини, центр безпеки Гатненської сільської ради, «Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф Черкаської обласної ради»).

Згідно із Законом України про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо актуалізації та удосконалення деяких положень №12245 від 16 січня 2025 р. [6], формування Єдиного портфеля публічних інвестицій держави відбуватиметься із застосуванням Єдиної інформаційної системи управління публічними інвестиційними проєктами, основу якої становить цифрова екосистема DREAM. Таким чином, ця екосистема набула статусу офіційного пулу публічних інвестиційних проєктів.

Фінансування проєктів здійснюється на умовах співфінансування, при цьому, базова ставка співфінансування з місцевих бюджетів згідно Наказу має складати не менше 20 %. Окремі проєкти мають повне фінансове покриття (100 %) (наприклад, реконструкція фасаду ДНЗ №7 «Дзвіночок» м.

Трускавець; капітальний ремонт Одеської спеціалізованої загальноосвітньої школи № 49, м. Одеса; реконструкція гуртожитку під центр надання адміністративних послуг в м. Пирятин), тоді як більшість проєктів мають низький показник покриття (наприклад, загальноосвітня школа № 1 I-III ступенів в м. Буча; Ков'язький навчально-виховний комплекс; Старомерчицька загальноосвітня школа I–III ступеня).

Загальні орієнтовні бюджети проєктів, задекларовані в екосистемі DREAM коливаються в межах 4,4 млн грн – 337 млн грн. Загалом, як показує аналіз, проєктам з більшими бюджетами часто бракує повного фінансування, за окремими винятками, тоді як проєкти з меншими бюджетами покриваються фінансовими джерелами в більших обсягах.

Третина проєктів – це проєкти з фінансовим покриттям 90–100% (36%); ще одна третина – це проєкти, що мають низький відсоток фінансового покриття (33%), що може свідчити про проблеми з тендерною процедурою, затримками підрядників тощо (рис. 2).

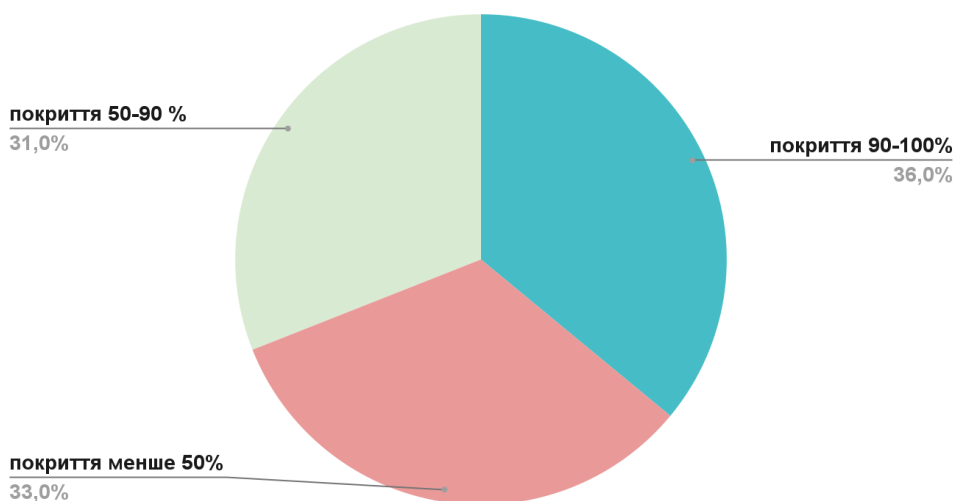

Рис. 2. Розподіл проєктів DREAM за розміром фінансового покриття, %

Джерело: складено авторками на основі екосистеми DREAM

Загальна вартість проєктів за обсягом субвенції зі спеціального фонду державного бюджету на 2024 р. відповідно до Наказу складає 2,36 млрд грн, тоді як загальний орієнтовний бюджет проєктів в екосистемі DREAM за

Програмою – 5,42 млрд грн. Тож, середня вартість проєктів відповідно до Наказу становить 35,2 млн грн, а за даними DREAM – майже 81 млн грн.

Нижча середня вартість проєктів за Наказом відносно екосистеми DREAM свідчить про неврахування усіх складових проєктів в процесі їх планування. На збільшення бюджетів проєктів вплинули наступні фактори, а саме: інфляція; перегляд кошторисів; розширення технічного завдання; підвищення податків з 1.12.2024 (військовий збір з 1,5% до 5%, підвищення ставки податку на прибуток для банків з 25% до 50%).

Проблемами, з якими зіткнулись громади, виступили поетапне дофінансування; недостатність робочої сили в сфері будівництва; ресурсні обмеження; неспроможність громад забезпечити 20% співфінансування проєктів з місцевого бюджету.

Найбільше фінансування, як за Наказом, так і за даними екосистеми DREAM фіксується у західних та центральних областях. Це зумовлено тим, що ці регіони перебувають у більш безпечних зонах, що відповідає Керівним принципам (рис. 3-4). В зазначених регіонах є значно масштабніші та капіталомісткіші проєкти, зокрема Волинська область має лише один проєкт, вартість реалізації якого за середньою вартістю проєкту є найвищою. Крім того, ці області мають більший потенціал освоєння коштів.

Найбільша різниця між даними екосистеми DREAM і Наказу за обсягами фінансування спостерігається в таких областях: Волинська, Київська, Львівська, Дніпропетровська. Найменші обсяги фінансування передбачені в Миколаївській, Харківській та Чернігівській областях. Це пояснюється тим, що області перебувають у прифронтових зонах, де рівень безпеки низький, що обмежує масштабні інвестиції. Ще однією причиною є відсутність актуалізованих даних у DREAM, що свідчить про складнощі в реалізації проєктів. Найбільша диспропорція нами виявлена в обсягах запланованого фінансування згідно Наказу та через екосистему DREAM у Житомирській області.

**ВАРТІСТЬ ПРОЄКТІВ У РАМКАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ КРЕДИТНОЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ
(ВІДПОВІДНО ДО НАКАЗУ МІНІНФРАСТРУКТУРИ ВІД 28.02.2024 № 177)**

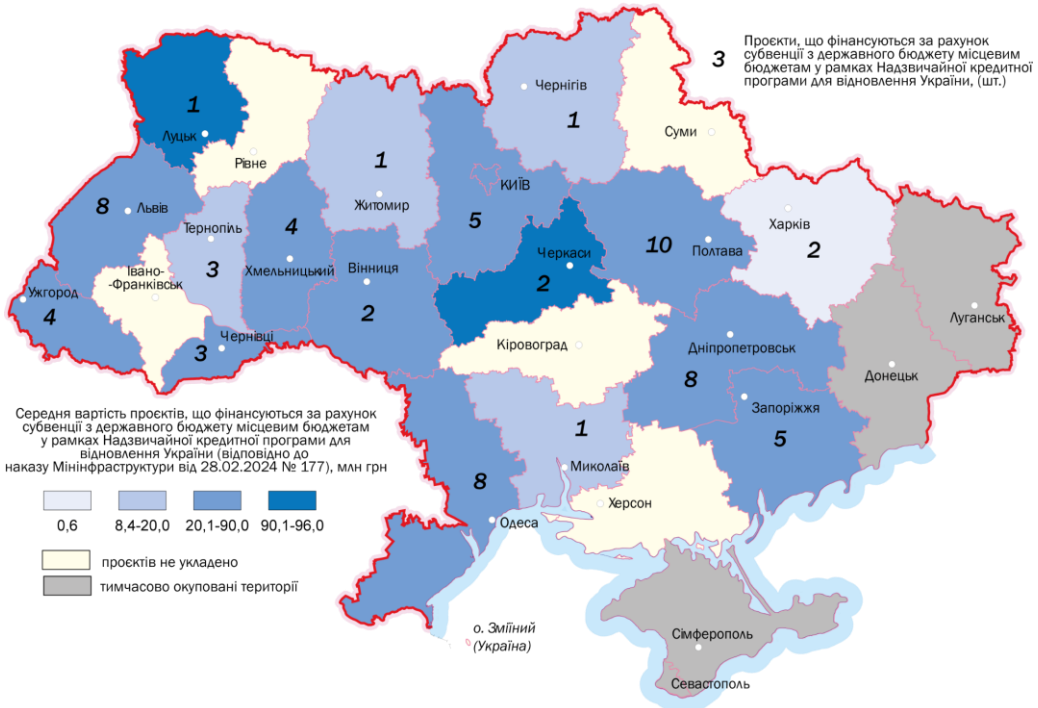

Рис. 3. Розподіл проєктів за областями згідно Наказу відповідно до їхньої вартості

Джерело: складено авторками

**ВАРТІСТЬ ПРОЄКТІВ У РАМКАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ КРЕДИТНОЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ
(ВІДПОВІДНО ДО ДАНИХ З DREAM)**

Рис. 4. Розподіл проєктів за областями згідно екосистеми DREAM відповідно до їхньої вартості

Джерело: складено авторками

За показником співвідношення вартості проєктів за екосистемою DREAM та Наказом, тобто між запланованим та фактичним обсягом фінансування, найбільша частка (56%) припадає на проєкти, обсяг фінансування яких за екосистемою DREAM та Наказом відрізняється в 1,5-4 рази (рис. 5). Частка проєктів, в яких майже співпало фінансування складає 24%, що свідчить про низький рівень відповідності фактичного стану реалізації планам. В окремих проєктах фінансування значно відрізнялося – від 19 до 78 разів, проте таких проєктів небагато – 9 (6 проєктів – у 19-23 рази; 3 проєкти – у 50-78 разів), один з яких подається на екосистемі DREAM як скасований і саме його фінансування відрізняється найбільше – у 78 разів.

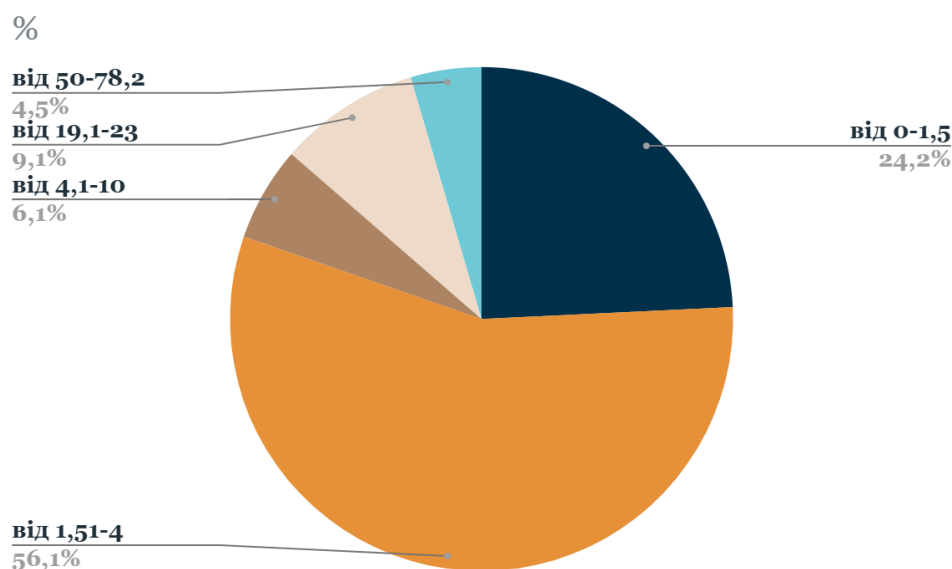

Рис. 5. Співвідношення вартості проєктів DREAM до Наказу, разів/%

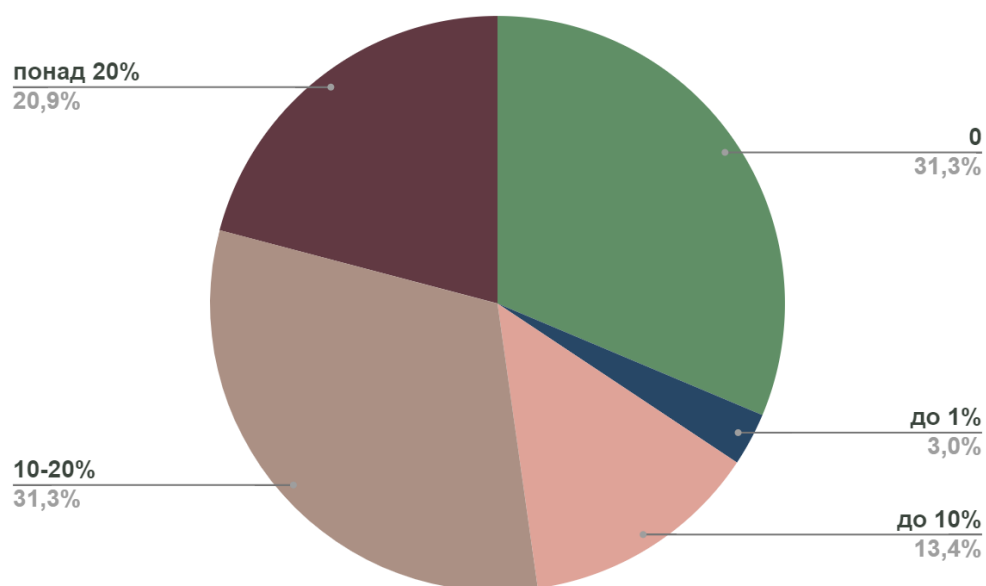
Джерело: складено авторками

На екосистемі DREAM інформація про проєкти більш розширена, що підвищує інформаційну доступність та прозорість для громадськості та потенційних інвесторів, тоді як проєкти за Наказом мають нижчий рівень деталізації (в межах обсягу фінансування). Проте, заповнення сторінок проєктів з боку територіальних громад потребує більш відповідального відношення.

Отже, виявлено значне перевищення вартості проєктів у екосистемі DREAM порівняно з Наказом, яким затверджувалося першочергове

фінансування, тоді як в екосистемі DREAM відображаються фактичні/планові обсяги з урахуванням усіх джерел (кошти місцевих бюджетів, міжнародних організацій тощо).

Як згадувалося вище, фінансування проєктів з місцевих бюджетів, згідно Наказу має складати не менше 20%. Аналіз частки фінансування проєктів на екосистемі DREAM з місцевих бюджетів громад у загальному орієнтовному

бюджеті проєктів продемонстрував дещо відмінні результати (рис. 6).

Рис. 6. Частка фінансування проєктів на екосистемі DREAM з місцевих бюджетів громад у загальному орієнтовному бюджеті проєктів, %

Джерело: складено авторками

Згідно проведеного моніторингу у 31,3% усіх проєктів відсутнє фінансування з місцевих бюджетів, що вказує на повну залежність цих проєктів від зовнішніх (державних або міжнародних) джерел фінансування. Це є свідченням обмеженості фінансових ресурсів громад та їх неспроможності мобілізувати кошти на співфінансування. При цьому, фінансування із зовнішніх джерел не має повного покриття, що породжує потребу в пошуку інших джерел для реалізації проєкту. Частка

співфінансування до 10% становить 16,4% (11 проєктів), тобто ці проєкти фінансуються з дуже незначною участю місцевих бюджетів. Це також вказує на обмежену спроможність громад та обережність у витрачанні коштів місцевих бюджетів, обсяг яких недостатній. Частка проєктів, співфінансування по яким становить 10–20%, складає 31,3%, що свідчить про помірне залучення місцевих бюджетів. Висока частка співфінансування з місцевих бюджетів, понад 20%, складає 20,9% (14 проєктів), демонструючи високий рівень залучення місцевих коштів саме до цих проєктів. Це свідчить про значну зацікавленість, фінансову спроможність та готовність певних громад до реалізації стратегічно важливих ініціатив.

Отже, загалом спостерігається нерівномірність розподілу фінансової участі місцевих бюджетів у реалізації проєктів, що вимагає врахування при формуванні політики державної підтримки проєктів – зокрема, щодо спроможності громад та збалансованого доступу до ресурсів. Це пояснюється тим, що лише 20% від загальної кількості проєктів мають фактично підтвержені обсяги співфінансування із місцевих бюджетів на рівні більше 20%, тобто 80% проєктів не мають достатнього рівня співфінансування.

Висновки

1. Аналіз переліку проєктів, що фінансуються за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у рамках Програми за даними екосистеми DREAM показав:

по-перше, більшість проєктів відноситься до реконструкції будівель без їх розширення. Так лише чотири проєкти модернізації та два проєкти будівництва освітніх закладів передбачають розширення навчальних споруд:

- реконструкція Вільховецько Лазівської ЗОШ I-III ступенів з добудовою учбового корпусу, харчоблоку, коридору та спортивного залу;
- будівництво дитячого садка на 100 місць (на 4 групи) в с. Калини, Тячівського району;
- реконструкція з добудовою загальноосвітньої школи № 1 I-III ступенів по вул. Малиновського, 74 в м. Буча Київської області;

- будівництво ЗОШ I-III ступенів у с. Суховоля Городоцького району Львівської області;

- реконструкція з розширенням існуючої загальноосвітньої середньої школи № 41 по вул. Макаренка, 19 в смт. Брюховичі;

- реконструкція Кароліно-Бугазького закладу загальної середньої освіти з прибудовою будівлі для початкових класів, спортивною залом та стадіоном.

по-друге, занепокоєння викликає два проекти, що суттєво обмежують можливості надання медичних послуг та місць для розташування ВПО в умовах їх критичної нестачі:

- реконструкція гуртожитку під центр надання адміністративних послуг на пл. Героїв Майдану, 2 в м. Пирятин;

- реконструкція будівлі 2-го терапевтичного відділення літ. «Й» для розміщення ЦНАП Новобасанської сільської ради Чернігівської області.

по-третьє, в рамках Програми відсутні проекти з відновлення пошкодженої внаслідок війни соціальної інфраструктури.

2. Аналіз реалізації Програми виявив частину проектів, які не враховують вимоги її Керівних принципів щодо урахування положень про ВПО:

по-перше, спостерігається нерівномірне фінансування в рамках цієї Програми регіонів із великою кількістю ВПО. Зокрема, Харківська та Київська області, які мають один із найвищих показників прийому ВПО отримали суттєво менше коштів у порівнянні з регіонами, які прийняли менше ВПО. Водночас має місце дисбаланс на користь областей з відносно малою кількістю ВПО – таких як Волинська, Львівська, Полтавська, які отримали значне фінансування, що не корелює з рівнем навантаження на соціальну інфраструктуру;

по-друге, відсутня чітка залежність між близькістю регіону до зони активних бойових дій і рівнем фінансування. Наприклад, Дніпропетровська та Запорізька області отримали значні обсяги підтримки, тоді як Харківська

область, незважаючи на свою критичну ситуацію з кількістю ВПО, – обмежені. Враховуючи зазначене, помітним є відсутність будь-якого фінансування проєктів у Сумській та Херсонській областях, які також постраждали від бойових дій та мають потребу в підтримці;

по-третьє, окремі регіони, які одночасно відповідають двом основним критеріям – не є прифронтовими, але прийняли значну кількість ВПО, взагалі не були охоплені програмою. Йдеться про Івано-Франківську, Кіровоградську та Рівненську області, де проживає відповідно 113 тис., 83 тис. і 45 тис. ВПО;

по-четверте, не до кінця зрозумілим є механізм визначення пріоритетності та розподілу фінансування. Відсутність відкритої інформації про застосовані критерії обмежує можливість здійснення громадського моніторингу.

3. Аналіз проєктів, що фінансуються у рамках Програми за даними екосистеми DREAM показав що:

по-перше, прослідковується тенденція, що великобюджетні проєкти нерідко залишаються недофінансованими, тоді як ініціативи з меншими бюджетами, як правило, залучають фінансування в повному або майже повному обсязі;

по-друге, найвищі обсяги фінансування, як відповідно до затвердженого Наказу, так і за даними екосистеми DREAM, припадають на центральні та західні області, оскільки ці регіони вважаються безпечними, що відповідає засадам пріоритетності, визначеним у Керівних принципах Програми, проте це не корелює з кількістю прийнятих ВПО та наявних руйнувань у цих регіонах;

по-третьє, виявлено суттєву різницю у вартості проєктів між даними, наведеними в Наказі та в екосистемі DREAM. У DREAM зазначаються більш повні обсяги, які включають усі можливі джерела фінансування – як державні, так і місцеві бюджети, донорські кошти тощо та відображається коригування вартості проєктів з урахуванням поточних умов;

по-четверте, спостерігається загальний дисбаланс у залученні місцевих ресурсів до співфінансування: лише 20% проєктів мають підтвержене співфінансування на рівні понад 20% з місцевих бюджетів, тоді як переважна більшість проєктів – 80% – не мають відповідного фінансового залучення місцевих бюджетів. Це вказує на необхідність врахування реальної фінансової спроможності територіальних громад під час формування державної політики підтримки проєктів, щоб забезпечити ефективне управління фінансуванням та рівний доступ громад до фінансових ресурсів.

4. У процесі проведення аналізу проєктів Програми на основі даних екосистеми DREAM нами виявлено низку прогалин:

по-перше, в окремих випадках некоректна робота пошукової системи за проєктами через невідповідність або помилки у назві програми (наприклад, у DREAM програма вказана з орфографічною помилкою); невідповідність назв проєктів у Наказі та у DREAM; особливості відображення багатопрограмних проєктів – у випадках, коли проєкт фінансується з кількох джерел, DREAM показує лише першу з програм, інші відображаються некоректно (наприклад, проєкт у с. Суховоля Львівської області);

по-друге, низька якість заповнення сторінок проєктів, зокрема: дані на платформі часто заповнено некваліфіковано або неповністю; відсутні базові параметри (вартість, джерела фінансування, статус виконання), що унеможлиблює порівняльний аналіз; у деяких випадках проєкти взагалі не мають жодних даних в екосистемі;

по-третьє, неоновлення або затримка в оновленні статусів реалізації проєктів: у DREAM часто не відображається фактичний стан реалізації проєктів, попри наявність звітів про завершення на сайтах обласних адміністрацій; водночас у DREAM немає механізму синхронізації з іншими відкритими джерелами (зокрема OpenDataBot), що фіксують завершення тендерів, підписання угод або проведення робіт тощо;

по-четверте, невідображення судових процесів, пов'язаних з проектами, оскільки DREAM не фіксує проекти, які є предметом судових розглядів або спорів [7, 8].

Загалом Програма дозволяє відновити значну кількість важливих об'єктів соціальної інфраструктури у територіальних громадах, а усунення виявлених проблем дозволить підвищити ефективність їх реалізації.

Рекомендації на основі моніторингу проектів екосистеми DREAM:

Міністерству розвитку громад та територій: 1) звернути увагу на проекти, які розширюють потужності закладів соціальної інфраструктури (зокрема, освіти та охорони здоров'я) у громадах, що прийняли значну кількість ВПО, замість виключно реконструкції в існуючих межах; 2) надавати пріоритет проектам, які створюють або зберігають потенціал для формування бази соціального житла для розміщення, в тому числі, ВПО; 3) забезпечувати збереження цільового використання об'єктів соціальної інфраструктури – гуртожитків, закладів охорони здоров'я тощо; 4) необхідно вдосконалити механізми планування, відбору та фінансування проектів з урахуванням положень про ВПО, зокрема – оновити систему пріоритетизації, запровадивши прозору та формалізовану модель розподілу коштів. Така модель має поєднувати ключові параметри: рівень інфраструктурних втрат, кількість ВПО та ризики бойових дій. Це дозволить забезпечити більш ефективну, обґрунтовану та соціально орієнтовану реалізацію інвестиційних програм як у період військових дій, так і під час повоєнного відновлення; 5) потребує узгодження підхід до врахування ризику бойових дій: слід або чітко виключати з фінансування регіони з підвищеним рівнем загрози під час військових дій або ж забезпечити уніфіковане застосування цього критерію до всіх регіонів у межах відбору проектів; 6) розглянути диференційований підхід до співфінансування, за якого частка обов'язкової участі місцевих бюджетів буде залежати від фінансової спроможності конкретної громади. Для громад з обмеженим ресурсом слід передбачити гнучкі умови співфінансування або компенсаційні механізми; 7) удосконалити механізм

фінансування великих інфраструктурних проєктів через розвиток державно-приватного партнерства, зокрема шляхом створення стимулів для громад до залучення бізнесу до співфінансування проєктів; 8) стимулювання громади до співфінансування проєктів через запровадження бонусних механізмів під час оцінювання заявок (наприклад, додаткові бали у разі підтвердженого співфінансування з місцевих бюджетів понад 20%).

Міністерству цифрової трансформації України (розробникам екосистеми DREAM): 1) надати технічну підтримку громадам без досвіду взаємодії з міжнародними фінансовими інституціями, зокрема у сфері екологічного супроводу, звітності та технічного адміністрування проєктів; 2) передбачити можливість повторного фінансування проєктів з високою соціальною ефективністю територіальних громад, які мали досвід успішно реалізованих та якісно представлених в екосистемі DREAM проєктів в рамках Програми (наприклад, через наступні етапи Програми чи альтернативні інструменти підтримки); 3) посилити інституційну спроможність громад шляхом проведення навчань щодо користування екосистемою DREAM для експертів органів місцевого самоврядування з управління проєктами, екологічного моніторингу тощо; забезпечити їх шаблонами та методичними матеріалами; 4) удосконалити пошукову систему та уніфікувати назви проєктів і програм в екосистемі DREAM. Необхідно забезпечити уніфікацію назв програм та проєктів у нормативних документах (Наказах) та в системі DREAM, а також покращити алгоритми пошуку, особливо для проєктів з кількома джерелами фінансування. Це дозволить уникнути дублів, помилок і спростить аналітику; 5) забезпечити обов'язкове та своєчасне оновлення інформації про хід реалізації проєктів. Необхідно створити систему нагадувань або автоматизованих запитів до громад щодо оновлення статусу виконання проєктів, зокрема після звітності на регіональних сайтах або у відкритих джерелах (OpenDataBot, Prozorro, e-construction тощо); 6) налагодити синхронізацію з іншими державними платформами та платформами громадського контролю. Важливо також

рекомендувати інтегрувати DREAM з Prozorro, e-construction, OpenDataBot, YouControl, Big Recovery Portal тощо для автоматичного оновлення інформації про тендери, підрядників, хід будівництва, дозволи та витрати.

Література

1. Надзвичайна кредитна програма для відновлення України. *IFIs projects, портал реєстру проєктів МФО*. URL: <https://www.proifi.gov.ua/projects/250500255> (дата звернення: 15.08.2025).

2. Рамкова угода з Європейським інвестиційним банком Програма з відновлення України та Надзвичайна кредитна програма для відновлення України. Керівні принципи імплементації програм. *Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України*. 2024. URL: <https://t1p.de/58zm4> (дата звернення: 15.08.2025).

3. Про затвердження переліку проєктів, що фінансуються за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України : наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 05.07.2023 р. № 570 в редакції наказу № 177 від 29.02.2024. URL: <https://t1p.de/meo04>; <https://t1p.com/g8x1y> (дата звернення: 15.08.2025).

4. Надзвичайна кредитна програма для відновлення України. *DREAM – Єдиний проєктний портфель*. 2025. <https://dream.gov.ua/ua/pipeline/DREAM-UA-130824-3933C13D> (дата звернення: 15.08.2025).

5. Нестелєєв М. Скільки в Україні зараз внутрішньо переміщених осіб. *Тиждень*. 2025. URL: <https://tyzhden.ua/skilky-v-ukraini-zaraz-vnutrishno-peremishchenykh-osib/> (дата звернення: 15.08.2025).

6. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо актуалізації та удосконалення деяких положень : Закон України від 16 січня 2025 р. № 12245. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4225-IX#Text> (дата звернення: 15.08.2025).

7. Ухвала суду № 127505756, 21.05.2025, Карлівський районний суд Полтавської області. *YouControl*. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/127505756/> (дата звернення: 15.08.2025).

8. Ухвала суду № 116322142, 16.01.2024, Ожтябрьський районний суд м. Полтави. *YouControl*. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/116322142/> (дата звернення: 15.08.2025).

References

1. IFIs projects, portal of the register of projects of IFO (2024), “Ukraine Recovery Program and the Ukraine Early Recovery Programme”, available at: <https://www.proifi.gov.ua/projects/250500255> (Accessed 15.08.2025).

2. Ministry for Development of Communities and Territories of Ukraine (2024), “Technical Assistance to the implementation of the Ukraine Early Recovery Programme (UERP) and Ukraine Recovery Programme (URP) Framework Loan. Project Implementation Guidelines”, available at: <https://t1p.de/58zm4> (Accessed 15.08.2025).

3. Ministry for Development of Communities and Territories of Ukraine (2024), Order “On approval of the list of projects financed by subventions from the state budget to local budgets within the framework of the Emergency Credit Program for the Recovery of Ukraine”, available at: <https://t1p.com/g8x1y> (Accessed 15.08.2025).

4. DREAM – Single project pipeline (2025), “Emergency credit program for the rehabilitation of Ukraine”, available at: <https://dream.gov.ua/ua/pip-pipeline/DREAM-UA-130824-3933C13D> (Accessed 15.08.2025).

5. Nestelieiev, M. (2025), “How many internally displaced persons are there in Ukraine now”. Tyzhden, available at: <https://tyzhden.ua/skilky-v-ukraini-zaraz-vnutrishno-peremishchenykh-osib/> (Accessed 15.08.2025).

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2025), The Law of Ukraine “On Amendments to the Budget Code of Ukraine Regarding the Update and

Improvement of Certain Provisions”, available at:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4225-IX#Text> (Accessed 15.08.2025).

7. Karlivskiy Raion Court of Poltava Oblast (2025), “Court ruling № 127505756, 21.05.2025”, YouControl, available at:
<https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/127505756/> (Accessed 15.08.2025).

8. Oktiabrskiy District Court of Poltava City (2024), “Court ruling № 116322142, 16.01.2024”, YouControl, available at:
<https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/116322142/> (Accessed 15.08.2025).

Стаття надійшла до редакції 06.10.2025 р.